

Bratislava, 15.4.2021

Mariya Gabriel, komisárka pre inovácie, výskum, kultúru, vzdelávanie a mládež
Dubravka Šuica, podpredsedníčka, komisárka pre demokraciu a demografiu
Věra Jourová, podpredsedníčka, komisárka pre hodnoty a transparentnosť
Európska komisia
Brusel

CC: Ladislav Miko, Vedúci Zastúpenia Európskej komisie v SR

Vážené Európske komisárky,

zatváranie škôl v dôsledku pandémie COVID-19 má výrazne nepriaznivý vplyv na deti a mladých ľudí na celom svete. Podľa správy UNICEF¹ boli školy pre viac ako 168 miliónov detí na celom svete zatvorené takmer celý rok. **Napriek všeobecnému konsenzu**, podporovanému aj ECDC² a WHO³, o závažných negatívnych dopadoch zatvárania škôl a odporúčaní, aby **zatváranie škôl bolo opatrením, ktoré sa implementuje v krajnom prípade ako posledné a časovo obmedzené, existujú značné rozdiely medzi prístupom členských krajín EÚ/EHS k zatváraní škôl**. Francúzsko, Írsko, Švajčiarsko, severské a ďalšie, zvyčajne západoeurópske krajiny, majú aj počas pandémie vzdelávanie medzi prioritami a predstavujú príklady krajín, ktoré venujú plnú pozornosť budúcnosti mladej generácie. Zopár iných v tejto oblasti zaostáva - zdá sa, že majú nižšie ambície a nedarí sa im nájsť riešenia, ako sa vyhnúť plošnému zatváraní škôl a ochrániť právo na vzdelávanie a rozvoj pre deti a mladých ľudí.

Slovenská republika reprezentuje druhú skupinu krajín a aj podľa UNICEF patrí medzi krajiny na spodných priečkach rebríčka v dobe zatvorenia škôl. Otváranie škôl nebolo preň prioritou ani v prvej vlnе pandémie na jar 2020, napriek tomu, že krajina mala podstatne lepšiu epidemickú situáciu ako mnohé krajiny EÚ/EHP. Školy sa otvorili medzi poslednými a väčšina študentov sa do školy dostala len posledný týždeň školského roka. Značný počet detí pritom nemal prístup k online vzdelávaniu (128 000 alebo 18,5% študentov základných a stredných škôl) alebo k vzdelávaniu vôbec (52 000 alebo 7,5% študentov)⁴. Napriek tomu, že sa urobilo len málo pre zlepšenie pripravenosti škôl a zabezpečenie dostupnosti online vzdelávania, bolo čiastočné zatvorenie škôl jedným z prvých opatrení prijatých opäť na jeseň. Zatvorené boli od 12. októbra 2020 stredné školy a od 26. októbra 2020 druhý stupeň základných škôl. Prezenčné vzdelávanie na univerzitách bolo prerušené od 13. marca 2020. **V období viac ako jeden kalendárny rok tak boli stredné školy otvorené iba 34 dní, druhý stupeň ZŠ 44 dní a vysoké školy boli celé obdobie zatvorené. V porovnaní 31 krajín OECD je Slovensko na 3. mieste v dĺžke zatvorenia stredných škôl.**⁵

Školy boli v októbri zatvorené bez časového obmedzenia a de facto sa toto opatrenie stalo trvalým. Počas tejto doby nebol pripravený záväzný komplexný plán návratu všetkých školákov do škôl.

Popri vplyve na duševné a fyzické zdravie detí, spôsobilo dlhodobé zatvorenie škôl ďalšie negatívne dôsledky, medzi inými:

- Vážnu diskrimináciu v prístupe k vzdelávaniu nielen v prípade detí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, ale aj v prípade detí bez prístupu k primeranej úrovni online výučby, bez vhodného prostredia na učenie atď. Vzdelávací systém nebol dostatočne pripravený na online vzdelávanie a podpora rodín, učiteľov a škôl bola minimálna. Neboli prijaté opatrenia pre zlepšenie prístupu k dištančnému

---

¹ UNICEF: [COVID-19 and School Closures](#), March 2021

² ECDC: [SARS-CoV-2 - increased circulation of variants of concern and vaccine rollout in the EU/EEA, 14th update](#), February 2021

³ WHO: [Schooling in the time of COVID-19: Opening statement at high-level meeting on keeping schools open and protecting all children amid surging COVID-19 cases](#), December 2020

⁴ MŠVVaŠ SR: [Hlavné zistenia z dotazníkového prieskumu v základných a stredných školách o priebehu dištančnej výučby v školskom roku 2019/2020](#), August 2020

⁵ OECD: [The State of School Education – One Year into the COVID Pandemic](#), March 2021

vzdelávaníu a jeho kvalita sa nesledovala, celkové dopady bude teda potrebné dodatočne zistiť a vyhodnotiť.

- Chýbajúci plán pre školy a nejasná komunikácia prehlbovali neistotu, najmä u študentov záverečných ročníkov z dôvodu maturitných skúšok a prijímacích skúšok.
- Vzdelávacie programy, ktorých podstatou je rozvoj praktických zručností zvlášť utrpeli, vzhľadom na to, že dištančná výučba v ich prípade nepredstavuje primeranú alternatívu; a toto sa dialo opäť bez nápravných opatrení.
- Okrem prerušenia prezenčnej školskej dochádzky sa deti a študenti nemohli po celý čas zúčastňovať nijakých aktivít zameraných na rozvoj talentu či osobnostný rozvoj, ako napríklad šport, umenie atď.

Iniciatíva Dajme deťom hlas vznikla v októbri 2020 s cieľom spájať rodičov, študentov, psychológov, učiteľov a ďalších podporovateľov požiadaviek zaradiť školy a vzdelávanie medzi priority aj počas pandémie a rozhodovať s rešpektom voči tým, ktorých sa rozhodnutia týkajú. Apelovala na to, aby sa hľadali riešenia, návrat detí do škôl patril i v čase pandémie medzi priority, pristupovalo sa s rešpektom a úctou k deťom, učiteľom, rodičom a všetkým, ktorí na vzdelávaní participujú a upriamovala sa pozornosť na nepriaznivé vplyvy zatvorenia školy na deti.

Postupne pribúdali hlasy odborníkov a inštitúcií, ktorí upozorňovali, že dlhotrvajúce zatvorenie škôl a sociálna izolácia detí má dopady na duševné a fyzické zdravie detí a dospelých, ako aj na prevenciu sociopatologických javov ako je domáce násilie, zneužívanie či zanedbávanie deti alebo dopady na diagnostiku a riešenie vývinových porúch detí. Podľa verejnej ochrankyne práv dochádza k diskriminácii a porušovaniu princípu primeranosti či proporcionality pri opatreniach v oblasti škôl a vzdelávania. **V dôsledku rastúceho verejného tlaku viacerí vládni predstavitelia či inštitúcie vrátane predsedu vlády opakovane označili návrat detí do škôl za prioritu. Sľuby však neprekročili rovinu slovných deklarácií** a zostali bez praktickej odozvy a prijatia opatrení, ktoré by zabezpečili otvorenie škôl. Naopak, uvoľňovanie opatrení v iných oblastiach (dokonca napriek odporúčaniam EK zostalo dlho neobmedzené medzinárodne cestovanie do dovolenkových destinácií⁶) spôsobili ďalšie zhoršenie epidemickej situácie a začiatkom januára 2021 viedlo k úplnému zatvoreniu všetkých škôl.

Prioritizovanie škôl v otvorenom liste adresovanom slovenskej prezidentke, predsedovi vlády a ministrom školstva začiatkom februára 2021 žiadalo viac ako 30 organizácií⁷ zastupujúcich odborníkov v oblasti vzdelávania, psychológov, zamestnávateľských / obchodných združení a študentov. Vláda reagovala tak, že presunula zodpovednosť za čiastočné otvorenie škôl (iba 1. až 4. ročník základných škôl a vybrané konečné ročníky stredných škôl) na miestnu samosprávu a riaditeľov škôl, čo vyvolalo napätie medzi zainteresovanými stranami, zmätok a nejasné pravidlá s rozporuplnými vyhláseniami. Väčšina škôl sa neotvorila a len tri týždne po tomto opatrení bolo znovu nariadené ich zatvorenie. **Po porovnaní prístupu Slovenska a iných členských krajín EÚ je potrebné zodpovedať vážne otázky ohľadom uvážlivosti a primeranosti nášho prístupu k školám a vzdelávaniu**, ako aj iných prijatých opatrení, keďže epidemiologická situácia sa postupom času zhoršila natoľko, že Slovensko sa prepracovalo na čelo rebríčka v relatívnej incidencii, počte hospitalizácií či úmrtí v súvislosti s chorobou COVID-19.

Aktuálne opatrenie umožňuje žiakom prvého stupňa základných škôl vrátiť sa k prezenčnej výučbe od 12. apríla, návrat žiakov posledných ročníkov je naplánovaný na 19. apríl spoločne s otvorením obchodov, kostolov, hotelov, múzeí a pod. Zvyšné stupne základných škôl môžu potenciálne nasledovať o týždeň neskôr podľa regionálnej situácie, a to s povinnými FFP2 respirátormi pre deti a pravidelným testovaním. **Plán návratu stredoškolákov nie je zatiaľ pripravený, avšak uvoľňovanie iných opatrení predstavuje veľké riziko, že by sa do škôl tento školský rok už nemuseli vrátiť.**

Uvedomujeme si, že pandémia COVID-19 predstavuje bezprecedentnú situáciu, najvážnejšiu krízu v oblasti verejného zdravia za posledné desaťročia a krajnú výzvu pre vlády po celom svete. Rovnako rozumieme, že v

---

⁶ European Commission: [Commission sets out key actions for a united front to beat COVID-19](#), January 2021

⁷ [Otvorená výzva: Uprednostnime školy, prerušenie prezenčnej výučby a sociálna izolácia má vážne dopady na deti a mladých ľudí](#), February 2021

EÚ/EHP sú za vzdelávací systém aj za reakciu na pandémiu COVID-19 zodpovedné členské štáty. Je tiež potrebné pripustiť, že môžu nastať situácie, ktoré si vyžadujú prijatie opatrení v oblasti škôl až po ich úplné zatvorenie, obzvlášť ak ide o starostlivo zvážené, výnimočné a časovo obmedzené riešenie s cieľom rýchlo a výrazne zlepšiť epidemiologickú situáciu.

Avšak významné rozdiely v úsilí a výsledkoch členských štátov pri ochrane práva na vzdelanie a pri balansovaní dopadov pandémie na mladú generáciu si podľa nášho názoru vyžadujú zapojenie Európskej komisie. K vzdelávaniu a školám je v niektorých členských štátoch pristupované spôsobom, ktorý prehľbuje nerovnosť medzi krajinami a má vážny dopad na rovnosť príležitostí ako aj budúci úspech mladej generácie. **Harmonizovaný prístup v tejto oblasti môže zlepšiť prístup k vzdelávaniu, zabrániť alebo limitovať vážne nepriaznivé dopady na vývoj detí a rovnosť príležitostí mladej generácie** vo všetkých členských štátoch v súlade so Stratégiou EÚ pre práva detí a Európskou zárukou pre deti. Sme presvedčení, že Európska komisia je schopná pomôcť štátom, ktoré potrebujú prekonať odstup, ktorý majú oproti lídrom vo vzdelávaní prostredníctvom:

- pomoci v uvedomení si významu vzdelávania a škôl ako jedných z kľúčových hodnôt v EÚ, ako aj vo vnímaní ich významu pre budúcnosť mladej generácie, demokracie a samotnej EÚ
- zvýšenia povedomia o negatívnych dopadoch prerušenia školskej dochádzky a dôležitosti ochrany vzdelávacích aktivít a aktivít osobného rozvoja detí a mladých ľudí, a to aj vo výnimočných obdobiach, ako je pandémia COVID-19, s cieľom minimalizovať vplyv na vývoj a duševné a fyzické zdravie mladej generácie.

Európska komisia dokáže podporiť tieto členské štáty aj prostredníctvom:

- analýzy prístupu a opatrení prijatých členskými štátmi EÚ v oblasti škôl a vzdelávania v rokoch 2020 - 2021 s cieľom poskytnúť príležitosť na poučenie sa a zabrániť tým opakovaniu chýb
- monitorovania situácie v členských štátoch, pokiaľ ide o vzdelávanie a opatrenia prijímané v školách, a prostredníctvom prípravy usmernení, ktoré by mohli členské štáty mohli použiť ako referenciu
- pomoci pri zdieľaní overených postupov medzi členskými štátmi, najmä od tých, ktoré dokázali úspešne riadiť epidemiologickú situáciu a ponechať otvorené školy, resp. ďalšie zariadenia rozvíjajúce talent a nadanie detí a dospievajúcich.
- motivácie k vyšším ambíciám minimalizovať prerušenia výučby a neustále zlepšovať bezpečnosť školského prostredia,
- podpory rešpektu a úcty k deťom, študentom, učiteľom a ostatným účastníkom vzdelávacieho procesu pri návrhu opatrení v školskom prostredí, ktoré nebudú demotivovať v účasti na vzdelávaní
- expertízy, vedomostí a skúsenosti pre prípravu komplexnej stratégie zmierňovania následkov dlhotrvajúceho prerušenia vzdelávacieho procesu
- koordinácii vedeckého úsilia s cieľom získať potrebné informácie a lepšie porozumieť úlohe škôl pri šírení SARS-CoV-2 v širšej komunite.

Ako príklad Slovenska dokumentuje, nie všetky členské štáty dokážu zvládať pandemickú situáciu spôsobom, pri ktorom zostávajú mladá generácia a vzdelávanie medzi prioritami. **Veríme, že aktívne zapojenie EK do monitorovania situácie, koordinácie úsilia a do poradenstva by inšpirovalo členské krajiny,** ktoré podobne ako Slovensko mali školy v drvivej väčšine počas posledného roka zatvorené a povzbudilo ich to **k príprave progresívnejších stratégií a vytvoreniu efektívnejšieho prostredia pre vzdelávanie, a to nielen po zvyšok pandemického obdobia.**

Sme presvedčení, že občania príslušných členských štátov by mali značný prospech zo zlepšenia situácie vo vzdelávaní a vysoko ocenia takúto angažovanosť.

S pozdravom

Andrea Hajdúchová, **Iniciatíva Dajme deťom hlas**, hajduchova@ddh.sk, www.dajmedetomhlas.sk
Alena Petáková, **Združenie základných škôl Slovenska**, info@skolalamac.sk, www.zsss.stranka.info
Vlado Rafael, **eduRoma – Roma Education Project**, vlado@eduroma.sk, www.eduroma.sk
Ladislav Baranyai, **Školský network**, laco@skolskynetwork.sk, www.skolskynetwork.sk
Viera Grohová, **Fórum proaktívnych škôl**, vierka.grohova@gmail.com, www.kvalitneskolstvo.sk
Martin Brestovanský, **Deti nepočajú/ SKAV - Stála konferencia aktérov vo vzdelávaní**, martin.brestovansky@truni.sk, www.kvalitneskolstvo.sk
Jozef Sopoliga, **Evanjelická spojená škola**, Martin, jozef.sopoliga@essmt.sk, www.essmt.sk

Gabriel Galgóci, **Americká obchodná komora na Slovensku**, president@amcham.sk, www.amcham.sk
Tibor Gregor, **Klub 500**, gregor@klub500.sk, www.klub500.sk
Miroslav Kiraľvarga, **Republiková únia zamestnávateľov**, ruz@ruzsr.sk, www.ruzsr.sk
Martina Le Gall Maláková, **Industry Innovation Cluster Slovakia**, malakova@elektrik.sk, www.industryinnovationcluster.sk

Ondrej Gallo, **Nadácia pre deti Slovenska**, ondrej.gallo@nds.sk, www.nds.sk
Zuzana Čáčová, **Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Fund**, zuzana.cacova@osf.sk, www.osf.sk
Martin Knut, **Liga za duševné zdravie**, dusevnezdravie@dusevnezdravie.sk, www.dusevnezdravie.sk
Prof. Andrea Madarasová Gecková, PhD., **Národná koordinátorka medzinárodnej štúdie Health Behaviour in School-Aged Children**, andrea.geckova@upjs.sk, www.hbscslovakia.com
Jana Feherpataky-Kuzmová, **Inštitút pre aktívne občianstvo** (program Školy, ktoré menia svet), janka@ipao.sk, www.ipao.sk, www.skms.sk

Kristián Krivda, **Aliancia stredoškôľakov**, prezident@alianciastredoskolakov.sk, www.alianciastredoskolakov.sk
Juraj Lizák, **Rada mládeže Slovenska**, lizak@mladez.sk, www.mladez.sk
Matej Stučka, **OZ Rodicia.sk**, info@ozrodicia.sk, www.ozrodicia.sk

Martina Kolesárová, **Nadácia Pontis**, martina.kolesarova@nadaciapontis.sk, www.nadaciapontis.sk
Ivana Poláčková, **Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica**, polackova@zivica.sk, www.zivica.sk
Jana Kišoňová, **Freeedu**, freedu@freedu.sk, www.freedu.sk
Gabriela Kukolová, **Asociácia pre mládež, vedu a techniku, AMAVET**, amavet@amavet.sk, www.amavet.sk
Marek Džalaj, **Detická organizácia FÉNIX**, o.z., fenix@do-fenix.sk, www.do-fenix.sk